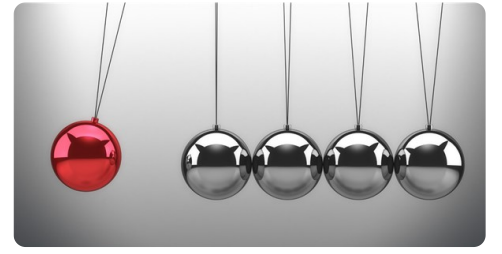

Erekselci Düşünce Biçiminden Kopmanın Önemi Üzerine

22.12.2020 • Güncel Müdahaleler • Yeni Komünizm

Erekselci (teleolojik) düşünce biçiminin neye dayandığına ve bunun komünist hareket içinde ete kemiğe bürünmüş azımsanmayacak etkisine bakmak gerekiyor. Bu mesele geçmişte ve günümüzde yaşadığımız olguların açıklanması ve bu doğrultuda kullanılan kavramlara yaklaşıma, yani düşünce biçiminin unsurlarına gereken dikkatin sarf edilmesi açısından önemli bir meseledir.

Erek (Latince *finis*), gerçekleştirmek üzere tasarladığımız ve erişmek isteğimiz şeyi ifade eder. Teleoloji veya erekbilim, esas olarak evreni ereklerle araçlar arasında bir ilişkiler dizgesi olarak gören felsefe öğretisidir. Yalnızca insanın eylemlerinin değil, aynı zamanda tarihin ve doğa olaylarının da ereklerle belirlenmiş ve yönetilmiş olduğunu kabul eden bir öğretiler teleoloji. Bu düşünceye göre her şey belirli ereklerle önceden belirlenmiştir, ve şeyler bir erek doğrultusunda genelde “ileriye” doğru devinim gösterirler. Bu ereklilik, maddenin devinimini bir yasaya, bu yasayı ise daha başka bir akıla bağlama şeklinde kendini gösteren tutarlı bir zincir şeklindeki belirli bir mantık formunu gündeme getirir.

Ereksellik meselesi felsefe tarihinde geniş bir yer kaplar. Aristoteles’in herhangi bir varlığın 4 temel özelliği bulunur derken -madde, biçim, etkinlik ve edilginlik- bu konsept esas olarak ortaya çıkan her şeyin “bir şey yoluyla, bir şeyden, belli bir şey olarak ortaya çıktığını” içerir. Aristoteles’te hilemorfizm (maddebicimcilik) varlıkların açıklanması için kullanılan bir yaklaşım ve ifadedir. Bu düşünceye göre biçim zaten maddenin ne olması gerekiyorsa o olmasının temel özelliğidir, onun belirleyici formudur. Biçim, bulunduğu şeye gerçeklik veren yani gerçekleştiren etkindir. Oluş sürecinin ereğini biçim

[1] Burada bahsi geçen “gerçekçilik” bilinçten bağımsız bir gerçekliğin var olduğunu benimseyen görüş ve tutumları ifade eder.

[2] Bu bölüme ilişkin ayrıca bkz: *Komünizm: Yeni Bir Aşamanın Başlangıcı | Yeni Komünizm*
(localhost/yenikomunizm/)

[3] Age.

[4] Baran, I & KJA (2018) *Ajith: Geçmişin Tortusunun Bir Portresi*, İstanbul: El Yayınları, s.90. Özgün kaynak için ayrıca bkz: http://www.demarcations-journal.org/issue04/ajith_a_portrait_of_the_residue_of_the_past.pdf

[5] “Tarihsel bir sürecin muhtemel yollarının olması ve bu sürecin asıl sonucunun belli bir yolun ürünü olması tesadüf ve zorunluluk arasındaki karşılıklı etkileşimin -ve bilinçli insan etkeninin rolünün ve farklı sınıfsal güçler arasındaki karşılıklı etkileşimin- bir sonucudur.” – *Ajith: Geçmişin Tortusunun Bir Portresi*.

[6] Üstte age, s.89

[7] Age, s.93